

Steur terug in de Rijn

Start van een uitzonderlijk project

In 1952 werd in de Rijn de allerlaatste Atlantische steur gevangen. Een slechte waterkwaliteit, overbevissing maar vooral het verdwijnen van paai- en opgroeigebieden deden de steur de das om. Anno 2012 gloort er weer hoop voor de koningin van de rivier.

Tekst Niels Brevé **Fotografie** Niels Brevé, Jelger Herder en Bram Houben

“Een nieuwe toekomst voor steuren in Nederland.” Zo kopt de gezamenlijke website www.steureninederland.nl van WNF, ARK en Sportvisserij Nederland. Onder belangstelling van de pers en een brandweerboot werden drie Atlantische steuren (*Acipenser sturio*) vrijgelaten door Prinses Laurentien op 9 mei 2012 in Rotterdam. De volgende dag werden er nog 14 uitgezet door Jan Terlouw en andere notabelen te Keizerdom. Deze uitzettingen vormen de start van een uitzonderlijk project en geven goede hoop voor de toekomst van de steur.

Nationaal herstelplan

Nu het stof van de kleine mediahype weer neergedwarreld is werken we in alle rust toe naar een Nationaal herstelplan voor de steur, passend op de EU aanpak met ecologisch herstel en uitwerking van kweekprogramma's. We kijken dan naar kansen en bedreigingen, zoals geschiktheid van paai- en opgroeigebieden, visserij-

druk – overleving op de Noordzee, en mogelijke hybridisatie met exotische steuren. Maar de uitzetting van in totaal 50 steuren betekent studie naar het migratiegedrag. We willen zeker weten of deze prachtige oerdieren, onze 'verkenner-vissen', het naar de zin hebben op onze grote rivieren en gemakkelijk de weg vinden naar de Noordzee.

High-tech steuren

De 50 Atlantische steuren zijn tussen de 70 en 80 centimeter lang en wegen 1,5 tot 2 kilo per stuk. De selectie is afkomstig uit het Franse IRSTEA kweekprogramma en komt uit de cohorten van 2007 en 2009. De vissen kunnen maximaal 70 jaar oud worden bij een

gewicht van maximaal driehonderd kilo. Evenals alle ouderdieren zijn deze steuren gemerkt met pit- en wot-tags. De pit-tags zijn vergelijkbaar met de chips in de nek van hond en kat. De wot's zijn niets anders dan flinterdunne rvs-labeltjes met opdruk van telefoonnummer en e-mail, geplaatst in de rugvin. Van deze merkjes hebben de vissen geen last of hinder. De merkjes zijn aangebracht in de hoop dat vissers (sport en beroep) die de steuren vangen dit aan ons willen melden.

Daarnaast werden de vissen ➤

Een van de eerste steuren die in de Waal is uitgezet.

Steuren van stand

De uitzetlocatie van Prinses Laurentien is niet zomaar gekozen. In 1885 werden aan het Kralingse Veer 100.000 zalmen aangeland, en 800 steuren die centraal werden aangevoerd vanuit visserijen in de wijde omgeving. Baron/familie Van Brienen verpachte het visrecht aan het visserijbedrijf 'De Merode', dat gevestigd was op de Groeneplaat, het latere Eiland van Brienenoord. Iedere tiende steur moest aan de adel worden aangeboden. De veerboten van Fop Smit, grondlegger van de scheep- en sleepvaart in Rotterdam voer steuren levend aan met een touw door bek en kieuw. Dit zogenaamde 'kulken' was zeker niet visvriendelijk, maar bedoeld om het visvlees en de eventuele kaviaar vers te houden. Rond 1900 liepen de vangsten al sterk terug en in 1920 waren de riviersteuren zo goed als uitgestorven. Het is niet vreemd om op deze plaats waar de meeste steuren uit het water werden gehaald, ook de nieuwe steuren terug te plaatsen.

intern gezenderd met RWS/Nedap transponders, door Marie-Laure Acolas van Cemagref en Gerard de Laak van Sportvisserij Nederland. Het RWS/Nedap systeem heeft antennekabels op de rivierbodem bij alle grote sluis-stuw complexen en dammen. Zodra een steur daarover zwemt wordt de vis herkend, zoals bij een winkelpoortje. Detecties op die locaties moeten ons duidelijk maken of de vrijgelaten steuren inderdaad de Noordzee weten te bereiken en welke route ze precies volgen.

Eerste resultaten

We zijn begonnen met een eerste groepje van zeventien vissen.

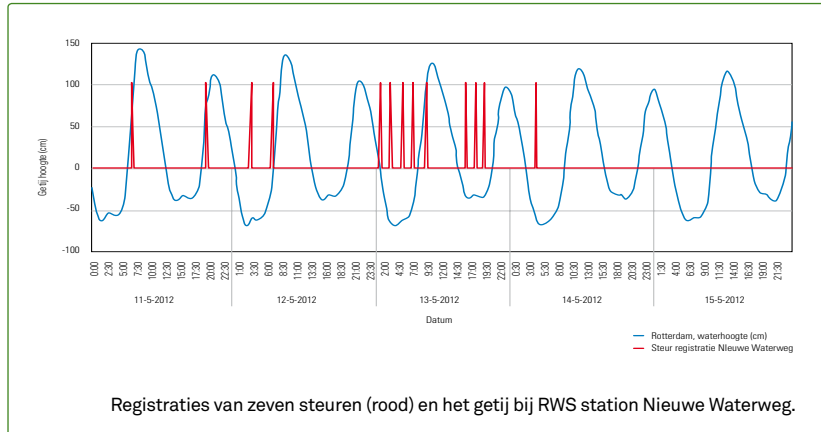

Gerard de Laak plaatst zorgvuldig een transponder van Nedap.

Tussen 11 en 14 mei zijn er daarvan zeven aangekomen bij de overgang van de Nieuwe Waterweg naar de Noordzee. Ze blijken daar 'rond te hangen' bij eb. Vermoedelijk raken de vissen gewend aan het zoute water. Twee steuren zijn van prinses Laurentien. Bijvoorbeeld de vis met transponder nr. 10152, geboren in 2007, werd op 12 mei tussen 2 en 18 uur zes maal waargenomen in de Nieuwe Waterweg, Europoort. De andere vijf zijn vanuit Kekerdom de rivier afgezakt met een snelheid van bijna 40 kilometer per dag. Een andere steur met transponder nr. 10197, geboren in 2009 werd ook vrijgelaten in de Waal bij Kekerdom. Deze vis werd de volgende dag om half tien bij Brakel waargenomen en vlak voor vijf uur 's middags in de Beneden Merwede bij Sliedrecht. Om 1 uur 's nachts zwom de steur door de Noord bij Kinderdijk en arriveerde op 12 mei in de Nieuwe Waterweg, Europoort.

Om bij de Nieuwe Waterweg aan te komen hebben de vissen verschillende routes gevolgd. Bijvoorbeeld de steur met transponder nr. 10183, geboren in 2007, werd op 10 mei vrijgelaten in de Waal bij Kekerdom. Deze vis werd op 11 mei rond 5 uur waargenomen in de Waal bij Brakel. Op 12 mei zwom de steur om kwart over vijf langs 's Gravendeel en om half vier 's middags in de Oude Maas langs Spijkenisse. Op 13 mei had deze vis Nieuwe Waterweg, Europoort bereikt.

Van de overige tien vissen hebben we nog geen meldingen ontvangen. Op zich is dat niet vreemd. De eerstvolgende stations op de Rijn liggen vijftig kilometer stroomopwaarts naar het oosten bij Xanten en de ander zeventig kilometer naar het westen stroomafwaarts bij Brakel. We hebben het idee dat deze tien, fitte en stevige (weinig predatiegevoelige) steuren op de rivier goede foerageerplekken hebben gevonden en daar rond blijven hangen, maar zeker weten doen we het (nog) niet. De komende maanden zullen spannend worden. **V**

De uitgezette steuren zijn voorzien van een duidelijk herkenbare tag.

Fred Bloot, hoofd belangenbehartiging bij Sportvisserij Nederland overhandigt het origineel van de cover illustratie van Visionair nummer 24 aan WNF directeur Johan van de Gronden. Dit als startschot van het project Steuren in Nederland